

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי **משה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי **חיים פינטו** זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

19:05 | 19:21 | 19:13 | 19:22 **הדלקת נרות**

20:21 | 20:23 | 20:24 | 20:22 **מוצאי שבת**

20:58 | 20:55 | 20:58 | 20:56 **רבינו תם**

משכיל לדוד

לימוד לדורות מערי מקלט

רחום. וכשם שהקב"ה מוותר על כבודו מפני כבודם של ישראל, כך על עם ישראל להקריב את כבודם למען כבוד הזולת.

אל לו לאדם לפטור עצמו בלא כלום ולהרגיע עצמו בכך שהוא שוגג, מכיון שאדם המרבה לחטוא בשגגה אינו זוכה למחילה, היות והיה עליו ללכת וללמוד את ההלכות על מנת שלא ישגה פעם נוספת. ואין לאדם יכולת לנוח על זרי דפנה כל ימיו ולהתנחם בכך שהוא שוגג, ומוכרח הוא ללכת לבית המדרש לפתוח ספרים וללמוד את ההלכה על בוריה, ואדם המרבה לשגות הופך מתוך שגגותיו הרבים למזיד, משום שאותו אדם מזיד בכך שהוא לא מחפש ללמוד ולדעת מהי דעת תורה.

וכשם שמכונאי רכב אינו זכאי להתעטר בתואר זה אלא אם כן למד את רזי המקצוע והתמחה בו היטב, כך להבדיל, יהודי אינו יכול להיקרא בשם זה אם הוא לא הלך לבית המדרש ללמוד את ההלכות ההופכות את האדם לבעל מעמד ומעניקות לו את התואר יהודי.

אחרי מאה ועשרים שנה כאשר האדם יעמוד בפני בית דין של מעלה, הוא ישאל שאלות נוקבות על כל חייו ואורחותיו, ואם אותו אדם לא התאמץ לדעת את ההלכה היהודית ובשל כך הוא שגה פעם אחר פעם הוא יצטרך לתת על כך את הדין, משום שכל שגגותיו באו עליו מתוך כך שלא חיפש להעמיק את ידיעותיו.

ונראה להוסיף שכשם שהרוצח בשגגה צריך לנוס לעיר מקלט, כך אדם המרבה לשגות צריך ללכת לבית המדרש ולהיות ספון בתוכו עד אשר יכיר וידע את ההלכות על בורין. ועל הרוצח בשגגה להיות בתוך עיר המקלט עד אשר הכהן הגדול ימות, כך אדם המרבה לחטוא בשוגג עליו להיות בבית המדרש וללמוד תורה עד אשר יצליח וימות היצר הרע שהוא בבחינת הכהן הגדול. ויש גם בזה בחינה של מיתת כהן גדול, שהרי יש גם כהן לעבודה זרה כפי שמצינו שיתרו היה כהן מדין, דהיינו שהיה כהן של עבודה זרה, ועל כן צריך האדם לעמוד וללמוד עד שכהן העבודה זרה שבו, דהיינו היצר הרע, ימות, ואחר כך יוכל להתחיל לצאת מעיר המקלט.

וכמובן היצר הרע אינו אומר לאדם לעבור על עבירות חמורות, מכיון שאז האדם לא ישמע לו, לכן הוא מפתה אותו תחילה בשגגות קלות, וכאשר האדם חוטא בזה הוא מתדרדר הלאה עד שסופו לעבור על ג' עבירות חמורות שבתורה. ונאמר על יהושע כהן גדול שהיצר הרע עומד לימינו להכשילו, והדבר נראה תמוה, שהרי כפי שאמרנו היצר הרע עומד לשמאלו של האדם ומנסה תחילה להחטיאו בשגגות קלות, ובדאי שאדם בשיעור קומה של יהושע כהן גדול, היצר הרע היה מנסה לעמוד לשמאלו בידיעה שבימינו לא תהיה לו הצלחה כלל וכלל.

הקב"ה מצווה את משה לומר לבני ישראל שעליהם להקצות שישה ערי מקלט בכניסתם לארץ, כאשר שלושה ערים יהיו ממוקמים בתוך גבולות ארץ ישראל, ועוד שלושה ערים ימוקמו מעבר הירדן המזרחי אשר שם התגוררו השבטים ראובן גד וחצי שבט מנשה. ומשה רבנו אמר לבני ישראל שערים אלו מיועדות לאנשים שרצחו בשגגה, וכדי שגואל הדם לא יקום להורגם תחת דמי קרובו, יש באפשרות הרוצח בשגגה לנוס לעיר מקלט. על ההורג להיות בעיר מקלט עד שהכהן הגדול ימות, וכל עוד הוא נמצא בעיר מקלט אסור לגואל הדם לקום ולהורגו. ומיהו רוצח בשגגה, אדם שהרג את חברו לא מתוך כוונה רעה אלא מבלי שהתכוון לכך. כגון אדם שעמד על סולם וכתר ענפים מן העץ, ולפתע המסור שבידו נשטם מאחיזתו והרג עובר אורח שעבר באותה העת תחת העץ, ודאי שבמקרה זה לא היתה כוונה להרוג במזיד, אלא הרצח נעשה בשגגה, ואדם כזה שרצח בשגגה בורח לעיר מקלט כדי להינצל מגואל הדם.

ועל ענין זה מתעוררות שתי קושיות. האחת, מדוע נצטוו עם ישראל להבדיל ערי מקלט גם בעבר הירדן, הלא יש בזה משום מתן שכר לשבטים שהעדיפו את עבר הירדן על פני ארץ ישראל בקדושתה, אם כן מדוע יש לתגמל אותם על כך על ידי הבדלת שלוש ערי מקלט במקום מגוריהם.

ושנית, שמעתי מפי מורי ורבי הרב שמאי צהאן זצ"ל שהקשה מדוע כל הדרכים המובילות לערי המקלט היו מסומנות בשלטים המובילים לכוון העיר, וכן פעם בשנה היו מתקנים את הדרכים המובילות לעיר, ביעוד שלא מצינו שהיו שלטים המכוונים את הבאים לירושלים בזמן העליה לרגל. והדבר נראה תמוה, מפני שאין מקום מקודש וחשוב בארץ ישראל כמו העיר ירושלים שבה מצוי בית המקדש, אם כן מדוע לא היו שלטים בדרכים המובילות לירושלים בעוד שבדרכים לערי מקלט כן היו שלטים.

ונראה להשיב שמכיון שתייכן מציאות בה רוצח בשגגה מתוך ארץ ישראל ינסה להימלט לאחר הרצח לבית קרובו המתגורר בעבר הירדן, על כן ציוה הקב"ה להבדיל אף שם ערי מקלט, על מנת שהרוצח יוכל להימלט לתוכן ולא יהיה חשוף לפגיעתו של גואל הדם.

באשר לשאלה השניה נראה להשיב שהעובדה שישנם שלטים רק בדרכים המובילות לערי מקלט ולא בדרכים המובילות לירושלים יש בכך מן ההוכחה עד כמה חס הקב"ה על כבודם של הבריות, ולעומת זאת מוותר על כבודו. שמפני כבודם של הבריות ציוה הקב"ה לסמן את השבילים המובילים לערי מקלט. אך על כבודו האישי הקב"ה אינו חס ולכן לא ציוה לתלות שלטים בדרכים לירושלים.

ויש בכך לימוד עבור עם ישראל שינהגו אף הם באופן זה ויחמלו על כבוד הזולת, בבחינת מה הוא רחום אף אתה

הילולא דצדיקיא

- כח - רבי חיים פרידלנדר
משגיח ישיבת פוניב'ז
- כט - רבינו שלמה יצחקי
רש"י הקדוש
- א - אהרן הכהן בן עמרם
- ב - רבי אהרן תאומים מקראקא
- ג - רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד
- ד - רבי שמעון בידרמן
- ה - רבי יצחק לוריא אשכנזי
האר"י ז"ל

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במה מפטירין

הפטרות השבוע:

"שמעו דבר ה'". (ירמיהו ב)

הקשר לפרשה: הפטרה זו היא הפטרה השניה מתוך שלשת הפטרות שתיקנו חז"ל להפטיר בשלשת השבתות שלפני תשעה באב, שעניינם הוא נבואת הפורענות שהתנבא ירמיה על חורבן העיר ירושלים.

"כה אמר ה' מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי". (ב. ה)

יש לפרש את הפסוק בדרך רמז, על פי דברי רבותינו במדרש (בראשית רבה נא. ה) שאמרו "אין דבר רע יורד מלמעלה". היינו שכל הצרות שסובל האדם בעולם הזה, הם מחמת עוונותיו ואין לו חלילה להתרעם על בורא העולם.

אולם אדם שרחוק מחיי התורה ומצוות, הוא חושב בטעות שיורד רע מן השמים, ולכן הוא מתרעם חלילה על בורא העולם.

וזהו שאומר הכתוב: "מה מצאו אבותיכם בי עול" - הטעם שאבותיכם מצאו בי עול, שחושבים חלילה שאני גרמתי להם צרות והיסורים, מחמת "כי רחקו מעלי" - כיוון שהתרחקו ממני ונתרופפה אמונתם, ולכן הם חושבים בטעות שהשם יתברך גרם להם את היסורים.

(תורת הפרשה)

"שומו שמים על זאת". (ב. יב)

יש לפרש בדרך רמז על דברי רבותינו בתלמוד: אמר רבי אליעזר: אלמלא תורה לא נתקיימו שמים שנאמר (ירמיה לג. כה): "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת (פסחים סח.).

ועוד אמרו רבותינו בתלמוד: מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלים תורה - אתם מתקיימים, ואם לא אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח.).

והנה אמרו רבותינו במסכת עבודה זרה (דף ב.): אין "זאת" אלה התורה שנאמר: "וזאת התורה אשר שם משה".

וזהו שאומר כאן הכתוב: "שומו שמים" - השמים יהיו שוממים ויחזרו לתוהו ובוהו. וכל כך למה? "על זאת" - בגלל עזיבת התורה שנקראת "זאת".

(תורת הפרשה)

"כי שתים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארת בארת נשברים אשר לא יכלו המים". (ב. יג)

הנה החוטא בדבר שיש לו בו איזה הנאה יש לו מקום להתנצל לפני ה', שהנאה והתאוה לעבירה סתמו את עיניו.

לא כן החוטא בדבר שאין שווה כלום, אין לו מקום להתנצלות מהעונש הקשה. וזהו שאומר הכתוב: "כי שתים רעות עשה עמי", לא די ש"אותי עזבו מקור מים חיים", אבל גם "חצבו להם בורות נשברים", אשר אינם שוים כלום.

(חתם סופר)

במסילה נעלה

לשם שמים

גדול להחזקת המוסדות וכך תהיה לי הנאה אישית וסיפוק עצמי מהעניין?

פתאום ירדה עלי הארה משמים ואני הבנתי שהאפשרות השנייה היא האפשרות הנכונה! מטרתי בעניין זה היא הרווח הכלכלי למוסדות התורה והנאתי האישית מהתרחבותם, ולאחרצון לתמוך במערכת הכשרות הוא זה שגורם לי לפרוס את חסותי על ההכשר החדש.

'אם כך' חשבתי לעצמי, 'היצר הרע הוא זה שמפתה אותי לקבל את ההצעה, כדי שבכך יצליח לגרום למריבות ולפילוגים בקרב אחינו בית ישראל. כיון ש"לשם שמים" קיים רק במקום שלא מעורבת בו שום הנאה אישית'.

לאחר שהגעתי למסקנה זו הודעתי לבעלי בית החרושת על סירובי לקבל את ההצעה, מכיון שאיני חפץ להרוויח דבר על חשבון פגיעה באחרים, ואיני מוכן שבגללי יגרמו דיבורי לשון הרע על ההשגחה הקיימת שהיא אינה מהודרת כשלי, ובפרט כשמשפחות רבות מתפרנסות ממערכות כשרות אלו, ואין בדעתי ח"ו לגרום להן כל נזק שהוא.

מלבד זאת, אין איש שיוכל להבטיח לי שההשגחה החדשה שתהיה תחת פיקוחי תהיה באמת מהודרת יותר מהקודמות לה. ואם כך, עלול להיגרם על ידי עוון הונאת דברים.

ברוך ה'; אני שמח ומאושר על כך שלא נפלתי ברשתו של היצר הרע ולא התפתיתי להצעה המפתה, למרות שכבר ראיתי בדמיוני מבנים של מוסדות תורה המוקמים בזכות אותו הכסף.

יודע אני שאין כל אפשרות לעשות נחת רוח לבורא העולם כאשר ישנם אנשים שנפגעים מהדבר. ועשייה שמכוונת "לשם שמים" צריכה להיות נקייה מכל טובת הנאה שהיא.

קבוצת יהודים עשירים בעלי בית חרושת למוצרי יין ולמוצרי גבינות, ביקשו את רשותי לכך שיצרפו את שמי להכשר שניתן למוצריהם, כדי להביא לקידום המכירות שלהם.

בתמורה לכך הם הציעו לי סכום כסף גדול מאד, והוסיפו ואמרו שאם אסרב להצעתם - הם יציעו את ההצעה הזו לארגון אחר, והוא יקבל את סכום הכסף עבורנותינת ההכשר למוצריהם.

האמת היא שבתחילה נטיתי להסכים לבקשתם, כחשבתי לעצמי - איזו רעה יכולה להיגרם מכך שאתן את חסותי לכשרות של מוצר מסוים? ובפרט שמדובר במשגיחים יראי שמים, אמנים וטובים שיפקחו כראוי על תהליך ייצור המוצרים. כך, סברתי, אוכל להשתמש בכסף שהוצע על ידי בעלי בית החרושת לטובת מוסדות התורה ולהחזקתם.

אולם במחשבה שנייה עלה בדעתי שיתכן שכאשר אתן את חסותי על ההכשר - יגרם נזק למערכות כשרות אחרות, משום שאנשים אולי יעדיפו את הכשרות וההשגחה שלי על פני מערכות הכשרות האחרות.

כך תהיתי במחשבתי כיצד לנהוג.

מצד אחד כבר ראיתי בדמיוני את כל המוסדות התורה שאחזיק בסכום הכסף שהוצע לי ואת כל בתי המדרשות שאבנה ואקים מכסף זה, אך מצד שני הבנתי שהדבר עלול לפגוע במערכות הכשרות האחרות ודבר זה לא נתן לי מנוחה.

לבסוף ערכתי עם עצמי חשבון נפש מדוקדק, ושאלתי את עצמי - האם מטרתי בקבלת ההצעה היא ליצור מערכת כשרות מעולה וכל מטרתי היא לשם שמים בלבד? או שמא מטרתי היא שאקבל סכום כסף

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

מותר לאדם לברר על חבירו לצורך שותפות או שידוך וכדומה, ואף אם מחמת כן ישמע עליו דברי גנאי.

אמנם כששואל עליו, יקדים לומר לנשאל שכוונתו לתועלת, כדי שלא להכשיל את המספר בלשון הרע ללא כוונה לתועלת.

רק לתועלת

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הכל בידי שמים. האמנם?

"אלה מסעי בני ישראל". (במדבר לג. א)

הנה ראשי תיבות עם הכולל של "אלה מסעי" עולה כנגד "בם". והוא שכתוב בפסוק (דברים ו. ז) "ודברת בם", שהיא התורה שנקראת גם כן מסעי, שהאדם תמיד יסיע את עצמו בתורה.

ופירושו - שאדם ההולך בדרך ה' ומקיים את דבריו זוכה ל"אלה מסעי" שסופי תיבותם י-ה, דהיינו שאדם ההולך בדרך ה' זוכה שה' יהיה עמו בכל מסעותיו בחיים ויאיר לפניו את דרכו.

ולפי דרך אחרת אפשר להסביר את הפסוק (במדבר לג, ב) "ואלה מסעיהם למוצאיהם". והלשון קשה היא, שהרי אדם יוצא על מנת לנסוע ולא נוסע על מנת לצאת, אם כן היה צריך להיות כתוב להיפך מוצאיהם למסעיהם.

ונראה להסביר את הדברים בכך שלעיתים אדם לא רוצה כלל לנסוע, והנה הוא יוצא מביתו ומכיון שה' רוצה שהוא כן יסע, לבסוף מתגלגלת לידי הנסיעה. ולעיתים אדם אכן מתכוון לנסוע אך מכיון שהשמים לא רוצים שהוא יסע, הוא מפסיד את הנסיעה. וישנם מקרים רבים של אנשים שתכננו לטוס למקום מסוים, אך מכיון שמלמעלה לא היו מרוצים מנסיעה זו, הם הפסידו ברגע האחרון את המטוס ונשארו בארצם.

יוצא אם כן שהכל מוכתב מלמעלה, ויושב המרומים הוא זה שמחליט וקובע היכן האדם ישהה בכל רגע ורגע בחייו, וזהו הביאור "מסעיהם למוצאיהם", שבני ישראל נסעו ללא כל ידיעה להיכן הם נוסעים אלא על פי גזירת ה' נסעו לצאת.

ולאור האמור נראה לכאורה שלאדם אין בחירה כלל, שהלא הכל נקבע ומוכרע בשמים, והקב"ה הוא זה שמחליט וקובע כיצד יראו חיי האדם, אם כן מדוע נאמר בתורה (דברים ל. טו) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע" וכו', שמשלשון הפסוק מובן שלאדם ניתנת הבחירה כיצד לנהוג, אם כן פסוק זה סותר את האמור למעלה, שהקב"ה הוא זה שקובע את מהלכי האדם.

וביאור הענין הוא שבאמת הכל נתון בידי יתברך, והוא זה שגוזר מי יהיה עשיר ומי יהיה עני, מי יזכה להיפקד בילדים ומי ישאר עקר כל ימיו, וזהו דבר שלא ניתן לבחירה, אך ישנו תחום מסוים בו הקב"ה לא קובע אלא הוא מעניק לאדם את כל האפשרויות לקבוע את עתידו, והוא ענין יראת שמים, שעל זה אמרו חז"ל (ברכות לג:) "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

ואפשר שמצבו של האדם מאת ה' משתנה כפי המעשים של האדם, ועל זה נאמר (עדיית ה. ז) מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך, לאדם ניתנת אפשרות בחירה בלעדית להחליט האם ברצונו לדבוק בה' ולילך בדרך הישר או חלילה לזנוח את דרך האבות וללכת בדרך אחרת.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן". (לג. א)

אומרו ביד משה ואהרן - פירוש המסעות היו בידם, דכתיב בפרשת בהעלותך (לעיל ט כג)

"על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו וגו' על פי ה' ביד משה".

וסמך עמו אהרן, שאהרן הוא התוקע בחצוצרות למסעם, לזה שתפו עם משה.

מן המעיין

"זה הדבר אשר ציוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים". (לו. ו)

בדברי הפסוק נראה לכאורה סתירה, דבתחילה משמע שיש להן רשות לינשא לאיזה שבט שירצו, ולבסוף הכתוב אמר 'אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים'.

ביאר רבינו החתם סופר זיע"א, ע"פ מה שאמרו חז"ל שבנות צלפחד לא היו ראויות להוליד כיון שנישאו לבעליהן אחר ארבעים שנה, אלא מחמת צדקתן נעשה להן נס וילדו.

ולכן בתחילה אמר הכתוב "לטוב בעיניהם תהיינה לנשים", כיון שנחלת השבט לא יגרע ע"י הנישואין הללו, כיון שעל פי טבע בין כך לא יולידו. ומה שיררש הבעל אין בזה גריעותא, שהרי ירושת הבעל אינה דאורייתא.

אולם מכיון שחפץ הקב"ה לעשות להן נס שיוולדו להן בנים, ואין זה מן הנכון שיעשה נס אשר יגרום את גריעת נחלת השבט של אביהן. לכן מיעץ להן השי"ת עצה טובה שרק למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים, ואז תהיינה האפשרות לעשות להן נס שיוולדו להם בנים, מאחר שלא יגרע נחלת אביהן על ידי זה.

"ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים". (לו. יא)

מעשה באחד מנכבדי וילנא, שבא אצל רבי שלמה זלמן מוילנא זצ"ל, והתלונן בפניו שמחותנו הערים עליו ועל בני משפחתו. ולאחר שהשיא את בנו הלמדן לבתו של אותו אדם, יצא הסוד ברבים שהאישה מבוגרת היא מבעלה בכמה שנים טובות.

הרגיע רבי שלמה זלמן את האישה, והשפיע עליו שלא יגרום חלילה לביטול קשר הנישואין של בנו. בין השאר אמר לו: צא וראה שאף בתורתנו הקדושה מצינו מעין המעשה שארע לך. הנה אנו קוראים בסוף פרשת מסעי, על בנות צלפחד: "ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים". ומעיר על כך רש"י: כאן מנאן הכתוב לפי גדולתן [לפי גילן], ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן.

והנה בענין זה יש מקום לשאול: מדוע מקפיד הכתוב למנות בכל מקום את בנות צלפחד לפי חכמתן, ורק בפרשת מסעי נמנות הבנות לפי גילן?

אלא - המשיך רבי שלמה זלמן - במסכת בבא בתרא (דף קיט:): אמרו חכמינו זכרונם לברכה, על בנות צלפחד, שאפילו הקטנה שבהן לא נישאה קודם שתהיה בת ארבעים. ולכן במצב זה לא היה מן הראוי למנות את הבנות לפי שנותיהן, ולכן מנה אותן הכתוב לפי חכמתן.

אבל בסוף פרשת מסעי, כאן כבר מדובר על בנות צלפחד לאחר נישואיהן, ולכן הן נמנות כאן לפי גדולתן זו מזו בשנים. שכן לאחר הנישואין שוב אין לחשוש מכך שיוודע ברבים הגיל האמיתי של האישה...

מסילות לאמונה

בספר "דליות יחזקאל" פורס ראש ישיבת חברון הגר"י סרנא זצ"ל שלושים דברים בהם יש להתבונן ולתקן את מעשינו בימי בין המצרים. בדברים אלו הוא מקיף מדברי חז"ל ומהקינות אתהדברים שגרמו לחורבן והדברים שנוצרו בעקבות החורבן.

ליקטנו אפוא רשימה קצרה ולא ממצה מהנקודות שעליהם יש להתבונן ולקחת לתשומת לבנו; האמונה וההכרה באהבת ד' לישראל בכל הדורות. ההתרחקות מהאכזריות ומכל מידה רעה. ההכרה והאמונה במידה כנגד מידה. ההכרה בחומר העבירות שבין אדם לחברו וביחוד של הלבנת פנים. ההכרה ב"לך ד' הצדקה ולנו בושת הפנים". יראה וכבוד ממקדש מעט. שלא להצטער על דבר שאינו ראוי להצטער. התפילה על הגאולה. אהבת הבריות והרחקה משנאת חיים ורדיפתה.

והנה העונש על שנאת חיים הוא רדיפה וכמו שאומרים בקינות ליל ט' באב: "על צוארנו נרדפנו אוי כי שנאת חיים רדפנו".

לכאורה שואל הרב סרנא זצ"ל, מהי המידה כנגד מידה בזה?

אולם אם נעמוד על מהות רדיפת שנאת חיים יתברר לנו הדבר. כי אמנם נראה שמקור שנאת חיים הוא ברדיפתה, כי אלמלא עמד השונא שנאת חיים את חברו אף לרגע קל להתבונן למה הוא שונא את חברו, היתה שנאתו מתבטלת כי הרי חיים היא ואין לסיבתו

שום סיבה, אלא שברדיפתו אחר השנאה אין לו שהות להתבונן. ולכן במידה כנגד מידה נרדף השונא הזה על ידי אחרים על צואריו, ואינו יודע שום סיבה לרדיפתו. זוהי מידה כנגד מידה.

האבילות על הנפש

הגאון רבי יחיאל יעקב ויינברג זצ"ל מספר ("לפרקים" עמ' ס"ו): פעם בעת שהיה הסבא מסלבודקא זצ"ל בעיר הרחצה 'קראנץ', הוא דיבר על חיוב האבילות בבין המצרים והזכיר כי מקדש שני נחרב בעוון שנאת חיים ועדין השטן הזה מרקד בתוכנו!

שמע נא - פנה אלי הסבא - אמור את האמת: אם יכבדו ביום המר של תשעה באב את מישהו בקינת "ארזי הלבנון" ולא אותך, האם תעבור על זה בשתיקה? (הסבא רמז למאורע שאירע בעיירה אחת שגרם למחלוקת גדולה משום שלא כבדו את מאן דהו בקינת "ארזי הלבנון") התוודה: האם לא יבער בליבך אש השנאה לגבאים, ולאיש שזכה בכבוד זה במקומך, ולשאר האנשים שראו בקלקלתך ולא מיחו?

ועדין יש הטוענים שאין צורך במוסר. הרי אנשי דור החורבן עסקו בתורה ובמצוות אלא שהיתה בהם שנאת חיים. וכי אפשר לטהר את הלב העקוב בלא מוסר?

הסבא הפסיק לרגעים אחדים. התרגשותו לא ידעה גבול. ואחז בשרוולי ואמר: היודע אתה מה זאת שנאת חיים? השבתי לו. רוע לב, צרות עין, קנאה, כויה מחופתו של חברו...

הסבא לגלג נגדי: לך הכל פשוט. האם לא למדת בבית מדרשו של המוסר! חז"ל אמרו "אחרונים שלא נתגלה עוונם" - שנאת חיים היא חטא שלא מתגלה לעיני האדם, לא לו ולא לאחרים. לאנשי דור החורבן לא התגלה ואתה - הולך ומונה פרשה ארוכה של "על חטא"...

מתפקיד המוסר לפקוח עין על צמיחה במעבה הנפש, לשרש את הצמח הארסי קודם שבשל ונעשה לכוח סוף. חז"ל נתנו לנו תאור מחריד של מאורע שקדם לחורבן, המעשה של קמצא ובר קמצא. ורצו ללמדנו: כי עד שאנו מתאבלים על חורבן בית מקדשנו, עלינו להתאבל על חורבן נפשנו. והאבל הזה הוא המר ביותר, כי בידינו לשוב ולבנות את הנחרב. הגלות המרה היא הרבה יותר מעונש גרידא.

כף של אהבה

והנה הארה קטנה שיכולה להוביל אותנו בימים אלו למידה נאצלת זו של 'אהבת חיים': חיפוש זכות אצל הזולת.

היסוד לכך הוא לחפש זכות בכל דבר ובכל ענין שאנו פוגשים, גם במקרים קיצוניים עלינו להשתדל ולחפש צד של זכות דמיוני ובלתי מציאותי בעליל, ובעקבות כך נוכל גם להתרחק משנאה לאהבת חיים.

מפורסם למשל המעשה שאירע עם הגאון רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל שנזדמן למקום מסויים עם אחד מחכמי דורו. אותו רב דברן היה מטבע ברייתו, ישב כל אותה שעה ודיבר, ולא פסק פיו משיחה, ואילו רבי חיים שתיקתו מרובה מדבורו...

לאחר שיצא מהחדר שאל אחד מן המסובים את רבי חיים: "רבינו מפני מה שתק כל אותה שעה והניח לפלוני לדבר רצופות לבדו?"

השיב להם רבי חיים: "פלוגי די לו בהרהור של שעה אחת בכדי לדבר עשרים ושלוש שעות. ואילו אני מהרהר עשרים ושלוש שעות כרי לדבר שעה אחת"...

כך במליצה ובשנינות השיל רבי חיים מבריסק את הדיבורים המיותרים על אותו חכם, ומנע שנאת חיים מיותרת.

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

היה זה בליל כ"ו באלול, ליל ההילולא של כ"ק רבי חיים פינטו זיע"א, ובחודש שבו הסתלק הצדיק רבי משה אהרן פינטו זיע"א, לבית עולמו. ר' יצחק ונונו מאשדוד, מוותיקי מתפללי בית הכנסת על שם רבי חיים זיע"א, לא נרדם על יצועו. שנתו נדדה מעליו. בשעה ארבע לפנות בוקר הוא החליט לצאת לעבר בית הכנסת.

מסיבה כל שהיא, ר' יצחק לא הלך בדרכו הרגילה, אלא הקיף והלך מהרחוב הראשי של העיר לעבר בית הכנסת.

כשהתקרב לבנין בית הכנסת בשעת בוקר כה מוקדמת, הוא שמע קולות ורעשים של תפילות ובקשות. בית הכנסת היה גם מואר מכל עבריו. ר' יצחק התפלא: מה מתרחש כאן? בשעת בוקר כה מוקדמת בארבע לפנות בוקר?

ר' יצחק התקרב לבנין, הציץ פנימה, והבחין במתפללים רבים הגודשים את בית הכנסת. הוא ראה ותמיהתו גברה שבעתיים; הרי בבית הכנסת לא מתרחש שום מאורע מיוחד, ומה הם התפילות הללו? אם אכן היו אומרים סליחות, הרי הייתי צריך לדעת זאת מראש כדי לבוא להתפלל יחד עמהם?

ר' יצחק ניגש עד לדלת בית הכנסת וניסה לפתוח אותה, אך לשווא. הדלת היתה נעולה. מכיון שבכיסו היו מצויים מפתחות בית הכנסת, הוא הכניס את המפתח לתוך חריץ המנעול ופתח את הדלת. ואולם לתדהמתו בבית הכנסת שרר אז חושך ואפילה. לא אור ולא מתפללים. קול דממה דקה עלה מן המקום, ואיש לא נמצא בו.

מרב פחד ואימה נמלט ר' יצחק מן המקום, כל עוד נפשו בו. מאוחר יותר, מרב הפחד אשר תקף אותו, אושפז ר' יצחק עוד באותו יום בבית החולים במחלקה לטיפול נמרץ.